

Terugblik op Duitsland in 2017

[Achtergrond](#) - 21 december 2017 - Auteur: Marja Verburg

De Bondsdagverkiezingen domineerden het afgelopen jaar het nieuws in Duitsland. Verrassend was de plotselinge invoering van het homohuwelijk, verontwaardiging was er over het dieselschandaal en de repressie van de Erdogan-regering. Duitslandweb kijkt terug op 2017.

Bondsdagverkiezingen

Het beloofden onverwacht spannende Bondsdagverkiezingen te worden toen de SPD in januari ineens Martin Schulz, voorzitter van het Europees Parlement, tot [lijsttrekker](#) benoemde. Hij maakte een [vliegende start](#), binnen een maand had de SPD de CDU in de peilingen ingehaald en was Schulz populairder dan de eeuwige kanselier Merkel.

Maar het Schulz-effect hield niet lang aan. Een paar maanden en drie verloren deelstaatverkiezingen later was er [weinig meer](#) van over en domineerden Merkel en haar CDU de peilingen weer. Erg spannend wilde de campagne daarna niet meer worden, terwijl er [genoeg op het spel](#) stond.

Moeilijke formatie

Spannend werd het ná de [verkiezingen](#). De CDU verloor flink maar bleef de grootste partij, de SPD haalde het slechtste resultaat ooit en besloot in de oppositie te gaan. Daardoor moesten in de landelijke politiek voor het eerst vier partijen proberen een coalitie te vormen: CDU, CSU, FDP en Groenen. Een moeilijke klus, maar de partijen leken tot een zogenoemde Jamaica-coalitie te komen. Tot de FDP tot ieders verrassing de [stekker eruit](#) trok. 'Jamaika-Aus' werd daardoor woord van het jaar. Nu moet [alsnog de SPD](#) aan de bak. Een nieuwe regering wordt pas komend voorjaar verwacht.

AfD / Rechts-populisme

De rechts-populistische Alternative für Deutschland was dit voorjaar verwickeld in een [interne machtsstrijd](#). Dat deed de partij in de peilingen geen goed. Op het partijcongres in april delfde partijvoorzitter en tot dan toe hét gezicht van de AfD Frauke Petry het onderspit. Haar tegenstrever, de rechts-conservatieve Alexander Gauland werd samen met Alice Weidel lijsttrekker. Inmiddels is hij ook [partijvoorzitter](#) en fractievoorzitter in de Bondsdag. Petry stapte een dag na de verkiezingen uit de partij.

De AfD werd bij de Bondsdagverkiezingen in september met 12,6 procent de derde partij. Daarmee zit [voor het eerst](#) een partij rechts van de CDU/CSU in de Bondsdag. In Duitsland is een rechts-populistische partij als de AfD een nieuw fenomeen. Zowel politici als [media](#) zochten naar de juiste manier om daarmee om te gaan en maken zich er zorgen over. Verschillende toonaangevende AfD'ers hebben contacten met extreem-rechtse organisaties en de angst is dat via de AfD hun gedachtengoed [salonfähig](#) wordt. Als CDU/CSU en SPD tot een coalitie komen, is de AfD de grootste oppositiepartij en heeft daarmee recht op commissievoorzitterschappen en andere privileges.

Steinmeier president

Toen president Gauck in 2016 bekend maakte niet beschikbaar te zijn voor een tweede termijn, duurde het even voor zijn opvolger was gevonden. De CDU/CSU wilden het liefst een eigen kandidaat, maar stemden uiteindelijk toch in met de populaire en ervaren SPD-politicus en diplomaat Frank-Walter Steinmeier. Deze '[anti-populist](#)' was, tot hij in februari tot president werd gekozen, minister van Buitenlandse Zaken.

Turkije

De toch al moeilijke relatie van Duitsland met Turkije kwam dit jaar nog verder onder druk te staan toen Turkse politici in februari en maart in Duitsland [campagne](#) wilden voeren voor een Turks referendum. In de meeste gevallen werd dat verboden, waarna de Turkse president Erdogan Merkel betichtte van nazi-praktijken. Ook de arrestatie van zeker 10 Duitse journalisten en mensenrechtenactivisten zorgde voor problemen. Duitsland en Turkije riepen elkaars ambassadeurs verschillende

keren [op het matje](#). Toch blijft een nauwe band met Turkije, mede vanwege de vluchtelingendeal en de strijd tegen IS, voor Duitsland van belang, benadrukte de Duitse regering dit jaar meermaals.

Frans-Duitse as

Met Frankrijk werden de betrekkingen beter. Na de verkiezing van president Macron in mei werd duidelijk dat hij de [Frans-Duitse as](#) nieuw leven in wilde blazen. Merkel zei direct daar ook voor in te zijn. Hoe die as eruit gaat zien en wat er van Macrons [hervormingsplannen](#) in Europa terechtkomt, hangt ook af van de regering die Duitsland krijgt en tot hoever Merkel wil gaan.

Helmut Kohl

In juni [overleed](#) Helmut Kohl, de populaire kanselier van de eenheid maar ook de omstreden CDU-leider van de zwartgeldaffaire. Kohl was kanselier van 1982 tot en met 1998. Hij heeft veel betekend voor de Europese eenwording en kreeg daarom een [eerbetoon](#) in het Europees Parlement in Straatsburg, de eerste in zijn soort. Daar spraken onder meer de Amerikaanse oud-president Clinton, de Russische premier Medvedev, Europese Commissievoorzitter Juncker, kanselier Merkel en de Franse president Macron.

Ehe für alle

Verrassend was in juni de invoering van de *Ehe für alle*. Jarenlang blokkeerde de CDU/CSU de openstelling van het huwelijk voor homoparen, maar in een interview met vrouwen tijdschrift Brigitte zei Merkel tot ieders verrassing dat ze het homohuwelijk niet langer wilde tegenhouden. Daar zat ook verkiezingstactiek achter: alle andere partijen hadden zich ervoor uitgesproken en het kwam Merkel niet gelegen als dat onderwerp de campagne zou gaan overheersen. Dat de *Ehe für alle* binnen een week na het interview door de Bondsdag werd [goedgekeurd](#) had ze niet gepland, maar daarmee was het onderwerp wel van tafel. In [oktober](#) werden de eerste huwelijken tussen homoparen in Duitsland gesloten.

Trump

De relatie met de VS werd na de inauguratie van president Trump een stuk lastiger. Dat bleek onder meer bij de G20-top in Hamburg in juli, toen Trump aankondigde uit het klimaatakkoord van Parijs te stappen en duidelijk maakte dat hij overwoog hetzelfde te doen met de nucleaire deal met Iran. Maar op andere vlakken lijkt [Merkels politiek](#) van *strategic patience* en *'ein freundliches Gesicht*

zeigen' te werken, want de door Trump aangekondigde hoge tariefmuren voor de Duitse auto-industrie zijn totnogtoe uitgebleven.

G20-rellen

De G20-top in Hamburg liep uit op [hevige rellen](#) en vernielingen. Relschoppers trokken woonwijken in en sloopten daar auto's en ruiten. De [schade](#) bedroeg meer dan 10 miljoen euro, demonstranten klaagden over buitensporig geweld door de politie en ook Merkel en Hamburgs burgemeester Scholz lagen onder vuur omdat ze het protest blijkbaar hadden onderschat. In december is de politie in Hamburg er toe overgegaan foto's van meer dan 100 extreem-linkse relschoppers te publiceren om hun identiteit te kunnen achterhalen.

Vluchtelingen crisis en dieselschandaal

Een aantal kwesties speelde het hele jaar door. Er kwamen veel minder vluchtelingen naar Duitsland, maar onderwerpen als integratie en [gezinshereniging](#) bleven het politieke en maatschappelijke debat bepalen. Ook is geweld tegen vluchtelingen en [politici en vrijwilligers](#) die hen steunen nog steeds een probleem. Net als in 2016 bezocht Merkel dit jaar verschillende [Afrikaanse landen](#) om afspraken te maken over de beperking van het aantal vluchtelingen.

Na de verschillende terreuraanslagen in Duitsland in 2016 waren terreurdreiging en veiligheid ook in 2017 belangrijke thema's. Er was bijvoorbeeld [kritiek](#) op de fouten die door de veiligheidsdiensten en de overheid zijn gemaakt bij de opsporing van Anis Amri die de aanslag op de kerstmarkt in 2016 had gepleegd. Angst was er ook voor [Russische hacks](#) rond de Bondsdagverkiezingen, maar die lijken niet door cybercriminaliteit uit Rusland te zijn ontregeld.

Met het dieselschandaal, dat in 2015 aan het licht kwam, staat de Duitse nationale trots, de hele auto-industrie, in de [beklaagdenbank](#). Verschillende [dieseltops](#) hebben er nog niet toe geleid dat uitstootnormen nu wel worden gehaald.

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/24137/terugblik-op-duitsland-in-2017>